

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Vera Sommelius

Sexköpslagen i Sverige respektive
Finland
En komparativ studie ur ett moralfilosofiskt per-
spektiv

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Ellika Sevelin

Termin: HT23

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR.....	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
1.3 Avgränsningar.....	5
1.4 Metod, perspektiv och material	6
1.4.1 Rättsdogmatisk metod	6
1.4.2 Komparativ metod.....	6
1.4.3 Moralfilosofiskt perspektiv	6
1.4.4 Material.....	7
1.5 Forskningsläge	8
1.6 Disposition	9
2 REGLERING AV KÖP AV SEXUELLA TJÄNSTER.....	10
2.1 Den nordiska modellen	10
2.1.1 Sexköpslagstiftning i Danmark	11
2.1.2 Sexköpslagstiftning i Norge	11
2.1.3 Sexköpslagstiftning i Island	12
2.2 Kortfattad jämförelse av de nordiska ländernas reglering av sexköp.....	13
3 LAGSTIFTNINGEN I SVERIGE	14
3.1 Bakgrund till den svenska sexköpslagen	14
3.1.1 SOU 1995:15, <i>Könshandeln</i>	14
3.1.2 Prop. 1997/98:55, <i>Kvinnofrid</i>	15
3.2 Gällande rätt.....	16
3.3 Praxis	17
4 LAGSTIFTNINGEN I FINLAND.....	19
4.1 Bakgrund till den finska sexköpsregleringen	19

4.2	Gällande rätt.....	20
4.3	Praxis	22
5	ANALYS OCH DISKUSSION	23
5.1	Kort sammanfattning av gällande rätt i Sverige och Finland	23
5.2	Likheter och skillnader i den svenska respektive finska lagstiftningen.....	23
5.3	Lagstiftningens effekt utifrån skadeprincipen	25
5.4	Slutsats och diskussion.....	26
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	28

Summary

The essay discusses the regulation of the purchase of sexual services in the Nordic countries, with a particular focus on the comparison of Swedish legislation which is found in Chapter 6, paragraph 11 of the Swedish Penal Code (BrB), stating that anyone who engages in a temporary sexual connection for compensation is sentenced to a maximum of one year in prison for the purchase of sexual services.

Finland has a partial ban on sex purchases, criminalizing the purchase of sexual services when the person involved is subjected to procuring and human trafficking. Both Swedish and Finnish legislation criminalize the buyer of the sexual service, not the seller. Individuals engaged in prostitution do not commit a crime, and complicity rules do not apply.

The Nordic model is a description of a sex purchase law similar to the Swedish one. It can be noted that the legislation in the Nordic countries generally resembles each other, while there are clear differences in the legislation of each country – as evidenced in the comparison between Sweden and Finland.

In evaluating the legislation of each country on the harm principle of liberalism, it can be seen that neither the Swedish nor Finnish provisions satisfy the harm principle's idea of unlimited freedom as long as no one else is harmed. The Swedish regulation criminalizes sex purchases and limits human freedom even if the person selling the sexual service does not suffer harm. Finland's regulation of sex purchases, on the other hand, risks missing those individuals who are not victims of human trafficking but sell sexual services and suffer harm from it. Although individual freedom is not restricted, the legislation does not take into account consideration of protecting interests of those harmed by sex purchases due to factors such as mental health issues, precarious financial situations, or substance abuse.

Sammanfattning

Uppsatsen behandlar hur köp av sexuella tjänster regleras i Norden, med ett särskilt fokus på komparationen av den svenska respektive finska lagstiftningen ur ett moralfilosofiskt perspektiv. Den svenska lagstiftningens bestämmelse återfinns i 6 kap. 11 § brottsbalken (BrB), vilken konstaterar att den som skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning som döms för köp av sexuell tjänst till fängelse i högst ett år.

Finland har ett partiellt förbud mot sexköp, där köp av sexuella tjänster kriminaliseras vid utnyttjande av person som är föremål för koppleri och människohandel.

Både den svenska och finska lagstiftningen kriminaliserar köparen av den sexuella tjänsten, och inte säljaren. Personen som befinner sig i prostitution gör sig inte skyldig till brott och medverkansreglerna är inte tillämpliga.

Den nordiska modellen är en beskrivning av en sexköpslag likt den svenska. Det kan konstateras att de nordiska ländernas lagstiftning generellt sett påminner om varandra, samtidigt som det finns tydliga skillnader i respektive lands lagstiftning – vilka påvisas i komparationen mellan Sverige och Finland.

Vid bedömningen av respektive lands lagstiftning utifrån liberalismens skadeprincip kan man se att varken den svenska eller finska bestämmelsen tillfredsställer skadeprincipens idé om obegränsad frihet så länge ingen annan kommer till skada. Den svenska regleringen kriminaliserar sexköp och begränsar människans frihet även om den som säljer den sexuella tjänsten inte lider skada av det. Finlands reglering av sexköp riskerar i stället att missa de personer som inte är offer för sexhandel men säljer sexuella tjänster och lider skada av det. Visserligen begränsas inte individers frihet, men lagstiftningen tar inte hänsyn till att beakta skyddsintressena hos de som tar skada av sexköp till följd av exempelvis psykisk ohälsa, en prekär ekonomisk situation eller missbruk.

Förkortningar

BrB	Brottsbalken (1962:700)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
SL	Straffeloven
SOU	Statens offentliga utredningar

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Ponera att en person köper sexuella tjänster. Därefter hävdar båda parter att det förelegat samtycke, trots att ersättning utgått. Hur hade frågan behandlats i Sverige respektive Finland utifrån gällande rätt?

Idag finns det ingen universell lösning på hur man ska bemöta köp av sexuella tjänster och angripa människoexploatering, utan stater har försökt lösa frågan på olika sätt. Det finns olika modeller som tillämpas för att bekämpa människohandel och prostitution. I Sverige används den s.k. svenska modellen, medan exempelvis Finland har valt en annan väg.

Det är i Sverige kriminaliserat att köpa sex, men inte att sälja. Finland har, liksom Sverige, valt att ta sikte på köparen istället för säljaren genom att kriminalisera köp av sexuella tjänster, men med samtycke som undantag. Att köpa sex i Finland är lagligt i de fall där båda parter är myndiga och samtycke föreligger.¹ Det är följaktligen kriminaliserat att köpa sex från en person som är offer för människohandel och koppleri, där samtycke inte kan anses föreligga.²

Sverige och Finland har en gemensam grundsyn i sin lagstiftning, vilken syftar till att kriminalisera köp av sexuella tjänster och inte att sälja. Vad som sedan skiljer regleringarna åt är huruvida man ser på de sexköp som inte är relaterade till människoexploatering. Är det möjligt att utgå från att samtycke föreligger i en situation där sexuella tjänster utförts mot ekonomisk ersättning?

---

¹ Ida Rislakki, *Sexarbete, koppleri och människohandel blandas ihop – vem skyddar den finländska sexköpslagen?*, Svenska Yle, 2022.

² Louise Eek, *Fritt fram köpa sex*, Aftonbladet, 2006.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med avhandlingen är att undersöka hur två länder med gemensam rättskultur har behandlat rubriceringen köp av sexuella tjänster i sin inhemska lagstiftning. Studien ämnar undersöka hur regleringen är visualiserad i de två länderna och vidare ska lagstiftningen problematiseras utifrån ett moralfilosofiskt perspektiv, med fokus på skadeprincipen. Dessutom ska lagstiftningen i Sverige och Finland sättas i förhållande till varandra avseende lagens effekt enligt skadeprincipen. Uppsatsen ämnar utreda vilken modell som är mest optimal och hur de står i förhållande till skadeprincipen.

Följande frågeställningar ämnas besvaras:

- Hur regleras köp av sexuella tjänster i svensk respektive finsk lagstiftning?
- Vilken effekt får Sveriges respektive Finlands lagstiftning utifrån ett moralfilosofiskt perspektiv, med fokus på skadeprincipen?

1.3 Avgränsningar

Avgränsningen har gjorts med hänsyn till uppsatsens omfattning, där det komparativa perspektivet tar sikte på Sverige respektive Finland. Att det är just dessa två länder som behandlas är med anledning av den i stort sett likartade regleringen i lag där enbart köparen kriminaliseras och inte säljaren, men med den betydande skillnaden att Finland inte kriminaliserat köp av sexuella tjänster vilka inte är kopplade till människohandel eller koppleri. När staterna inte har flera betydande olikheter i sin reglering är det av intresse att se till vilken påverkan de små skillnaderna som finns har.

Med hänvisning till tid och utrymme kommer uppsatsen att besvara de frågeställningarna som ovan nämnts, med fokus på regleringarna kring kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster. Ämnet diskuteras vanligen i ljuset av andra brott, exempelvis människohandel och koppleri, vilka inte kommer ges lika stort utrymme i uppsatsen.

1.4 Metod, perspektiv och material

1.4.1 Rättsdogmatisk metod

Uppsatsen syftar till att beskriva den svenska respektive finska regleringen av köp av sexuella tjänster, för att vidare se till dess likheter och skillnader. Utifrån uppsatsens syfte och frågeställningar lämpar sig användningen av rättsdogmatisk metod för att fastställa gällande rätt i de båda länderna. Den rättsdogmatiska metoden har tillämpats utifrån traditionella rättskällor, som exempelvis förarbeten och lagtext.³

1.4.2 Komparativ metod

Uppsatsen är ämnad att jämföra Sverige och Finlands reglering på området och en komparativ metod är således lämplig för att besvara de ovan ställda frågeställningarna. Jämförelsen syftar till att ge ett vidsträckt perspektiv på hur de olika modellerna av kriminalisering ser ut och vilken effekt respektive reglering har haft på området. Den komparativa metoden används främst för att påtala de skillnader som återfinns i två länder med flera likheter i sin lagstiftning, vilket innebär att det är av större intresse att se till skillnaderna än likheterna.⁴ Sverige och Finland har generellt sett en gemensam rättskultur, men på området finns skillnader inom den inhemska lagstiftningen.

1.4.3 Moralfilosofiskt perspektiv

Frågeställningarna ska analyseras utifrån ett moralfilosofiskt perspektiv, för att utreda vilken effekt Sverige respektive Finlands lagstiftning har i förhållande till skadeprincipen.

Liberalismen är en moralteori vilken menar att en rättighet och skyldighet kan anses ha ett moraliskt egenvärde, med hänvisning till individers frihet. Liberalismens skadeprincip (the harm principle), åsyftar att förklara människans frihet som en rätt att leva sitt liv som man vill så länge någon annan inte kommer till skada. Detta innebär att människans frihet enbart tillåts begränsas i de

---

³ Nääv och Zamboni (2018) s. 21.

⁴ Bogdan (2013) s. 55.

fall ett beteende skadar någon annan. Skadeprincipen myntades av John Stuart Mill, en engelsk filosof som verkade under 1800-talet. Mill framhåller att en persons frihet inte får begränsas om egen nytta kan påvisas. Skadeprincipen förbjuder förmyndarmentalitet.

”The only purpose for which power can be rightfully exercised over any member of a civilized community, against his will, is to prevent harm to others. His own good, either physical or moral, is not sufficient warrant. He cannot rightfully be compelled to do or forbear because it will be better for him to do so, because it will make him happier, because, in the opinion of others, to do so would be wise, or even right.” – John Stuart Mill on Liberty, 1859.

Enligt liberalismen har frihet ett moraliskt egenvärde. Ett tydligt exempel på hur tillämpningen av skadeprincipen kan se ut i ett brottssammanhang är synen på den rättsliga regleringen av narkotika i Sverige. Narkotikastrafflagens 1 § konstaterar att det är ett brott att bruka eller inneha narkotika. Utifrån liberalismens skadeprincip har alla människor rätt att leva sitt liv som man önskar, så länge ingen annan kommer till skada. Denna rättighet gäller även missbrukare, så länge dennes droganvändning inte skadar en annan människa har varje person rätt att välja om man vill använda narkotika.⁵

1.4.4 Material

Uppsatsen baseras främst på förarbeten eftersom de beskriver bakgrunden till lagstiftningen och motiverar skälen för den. Samtliga förarbeten återfinns på svenska, med undantag för de finska utredningarna (vilka dock sammanställs i propositionerna). Uppsatsens primära fokus är den svenska och finska rätten, men övriga nordiska länders lagstiftning på området nämns kortfattat i det andra kapitlet. Nämnvärt är att det är svårt att orientera sig i Islands lagstiftning då förarbetena inte återfanns översatt i annat språk än isländska. Information om den isländska lagstiftningen har återfunnits i SOU 2010:49. Island, Danmark och Norges lagstiftning nämns kort för att sätta perspektiv på

---

⁵ Dahlman (2010) s. 90.

den ”nordiska modellen” och därtill påvisa några likheter och skillnader länderna emellan.

Litteraturen som används förekommer främst i det inledande kapitlet. Christian Dahlmans kursbok ”Rätt och rättfärdigande” används för att beskriva det moralfilosofiska perspektivet i uppsatsen, liberalismen och skadeprincipen. Michael Bogdans ”Concise Introduction to Comparative Law” har varit användbar i beskrivningen av den komparativa metoden. Litteraturen på området har generellt sett inte varit särskilt omfattande, men boken ”Sex mot ersättning – säljare köpare, makt och moral” av Annelie de Cabo y Moreda, Charlotta Holmström och Jari Kuosmanen har varit en inspirerande källa vilken använts i uppsatsens andra kapitel. Det har dock inte varit okomplicerat att hitta juridisk svensk litteratur kring sexköpslagen.

1.5 Forskningsläge

Områdets forskningsläge är relativt outforskat ur moralfilosofiska perspektiv. Under arbetsprocessen uppmärksammades ett examensarbete från år 2015, författad av Emelie Ejnarsson, vilket avhandlar sexköpsförbuden i Norden. Det är en rättspolitisk analys med fokus på skyddsvärdena. Denna uppsats bidrar till att fylla en kunskapslucka på området genom att problematisera lagstiftningen utifrån ett moralfilosofiskt perspektiv, med särskilt fokus på skadeprincipen. Det finns även andra uppsatser och studier kring lagstiftning om regleringen av sexköp med fokus på de nordiska länderna med ett komparativt perspektiv, men vilka saknar en fördjupad analys utifrån skadeprincipen.

Ytterligare en uppsats har uppmärksammats under arbetets gång, ett examensarbete författat av Fanny Juterred vid namn ”Sex säljer”. Arbetet behandlar den processrättsliga statusen för kvinnor som utnyttjas i prostitution. Uppsatsen beskriver den svenska lagstiftningen och dess bakgrund, men ur ett brottsoffer- och genusperspektiv.

1.6 Disposition

Uppsatsens disposition kommer att presenteras i form av fem avsnitt. Efter det första inledande avsnittet följer avhandlingen. Det andra kapitlet ger en översyn av hur sexköp regleras i Norden. Uppsatsens tredje kapitel tar sikte på hur köp av sexuella tjänster regleras i svensk lagstiftning. I uppsatsens fjärde kapitel beskrivs den finska lagstiftningen på området. Slutligen kommer det avslutande kapitlet att diskutera och analysera huvuddelen utifrån ett moralfilosofiskt perspektiv, samt problematisera den finländska lagstiftningen i förhållande till den svenska och besvara de frågeställningar som presenterats i det inledande kapitlet.

2 Reglering av köp av sexuella tjänster

2.1 Den nordiska modellen

Sverige var det första landet i världen att förbjuda köp av sexuella tjänster utan att kriminalisera försäljningen. Det ideologiska syftet med lagen är att avskaffa kommersiellt sex genom att ta sikte på förövarna, d.v.s. människohandlare, hallickar och sexköpare. Denna modell har kommit att kallas den nordiska eller svenska modellen. Forskning inom prostitutionspolitik visar dock på att det många gånger föreligger skiljaktighet mellan lagens syfte och dess praktiska tillämpning.⁶

Lagen har haft en normativ effekt där efterfrågan hämmats till följd av tillämpningen av ”den svenska modellen”. Parallellt med detta kan man se en ökad efterfrågan i jämförbara länder, vilket har medfört ett stort internationellt intresse för ”den svenska modellen” som allt fler länder överväger att ta efter.⁷

Det saknas en gemensam internationell lagstiftning kring prostitution, men frågan är högst aktuell. I september år 2023 ville Europaparlamentariker driva igenom en lagstiftning liknande den ”nordiska modellen” vilken kriminaliserar sexköp i samtliga 27 EU-länder.⁸ Omröstningen i EU-parlamentet resulterade i att 234 ledamöter röstade ja för en uppmaning till medlemsländerna att ta efter en sexköpslag i ljuset av den nordiska modellen där kriminaliseringen riktas mot köparen av sexuella tjänster. Vidare röstade 175 ledamöter nej och 122 ledamöter lade ner sina röster. Resultatet innebär att en icke bindande resolution kommer att uppmana medlemsländerna till att kriminalisera köp av sex.⁹

---

⁶ de Cabo y Moreda, Holmström & Kuosmanen (2021) s. 69.

⁷ Jämställdhetsmyndigheten, *Sexköpslagen – från kontroversiell lag till internationell modell*, 2021.

⁸ Pia Gripenberg, *Parlamentariker vill göra svensk sexköpslag till EU-standard*, Dagens Nyheter, 2023.

⁹ Marcus Andersson, *EU-parlamentet röstar ja till ”nordisk sexköpslag”*, Omni, 2023.

2.1.1 Sexköpslagstiftning i Danmark

Samma år som Sverige införde ett förbud mot sexköp, avkriminaliserade Danmark prostitution utan att införa ett sexköpsförbud. Tidigare reglerade Danmark prostitution genom dåvarande 199 § Straffeloven (SL), vilken konstaterade att en prostituerad som var heltidsverksam var tvungen att följa påbud från polis gällande att söka ett rättsligt tillåtet yrke, och om detta inte följdes riskerade personen att straffas. Bestämmelsen omfattade inte prostituerade vilka hade andra inkomstkällor än enbart sin prostitutionsverksamhet.¹⁰ Prostitution avkriminaliserades till följd av att bestämmelsen avskaffades. Trots detta anses inte prostitution vara ett lagligt yrke i Danmark vilket innebär att en prostituerad inte har rätt till sjukpenning, pension m.m. Prostituerade är dock skattskyldiga.¹¹

Det finns regleringar kring sexköp i Danmark. Människohandel är exempelvis kriminaliserat enligt § 262 a SL och koppleri är kriminaliserat enligt § 233 SL.

2.1.2 Sexköpslagstiftning i Norge

Norge har ett sexköpsförbud vilket återfinns i § 316 straffeloven vilken konstaterar att:

Kjøp av seksuelle tjenester fra voksne

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som

- a. skaffer seg eller en annen seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag,
- b. oppnår seksuell omgang eller handling ved at slikt vederlag er avtalt eller ytet av en annen, eller
- c. på den måten som beskrevet i bokstav a eller b får noen til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

---

¹⁰ FT 1998/99 A. 130, s. 931.

¹¹ Svenska Dagbladet, *Danskarna vill inte förbjuda sexköp*, 2006.

Både Sverige och Norge har valt att kriminalisera köparen och inte säljaren av sexuella tjänster. Vad som skiljer det norska förbudet från de övriga nordiska ländernas förbud är avsaknaden av krav på dubbel straffbarhet då brottet begås i utlandet. Det norska förbudet kan alltså appliceras på normmän som köpt sex i ett land där köp av sexuella tjänster inte är kriminaliserat.¹²

Lagstiftaren i Norge har inte infört ett krav avseende tillfälliga förbindelser i bestämmelsen, med anledning av att stamkunder riskerade att falla utanför lagens tillämpning. Bedömningen gjordes även till följd av att det inte ansågs föreligga någon risk för att vanliga parrelationer skulle omfattas trots bestämmelsens avsaknad av krav på tillfälliga förbindelser. Den norska lagstiftningen har vidare inget krav på att ersättningen behöver vara pengar och att ta del av sexuella tjänster som betalats av någon annan är straffbart. Likaså är försök straffbelagt och försökspunkten uppnås vid utlovat vederlag. För att handlingarna ska anses straffbara och brottet fullbordat krävs det uppsåt från köparen. Den som säljer sexuella tjänster kan inte göras skyldig till medverkan för sexköparens brott.¹³

2.1.3 Sexköpslagstiftning i Island

Island kom att bli det tredje landet i världen att kriminalisera köp av sexuella tjänster, efter Sverige och Norge. År 2009 antog Island ett generellt förbud gällande sexköp, vilken återfinns i den isländska strafflagen 206 § och anger att köparen av sexuella tjänster straffas med böter eller fängelse upp till ett år. Även i Island ansåg man att skillnaden är tillräckligt stor mellan köparen och säljaren, där säljaren är den svagare parten, för att det straffrättsliga ansvaret endast ska tillkomma köparen av den sexuella tjänsten. Ersättningen behöver inte nödvändigtvis vara i form av pengar, utan kan även omfatta exempelvis narkotika eller logi.¹⁴

---

¹² Ot.prp. nr. 48 (2007-2008), s. 9-10 och 12 § p. 3a norska straffeloven.

¹³ Ot.prp. nr. 48 (2007-2008), s. 10-12 och 14 och Innst.O.nr.3 (2008-2009), s. 3-4.

¹⁴ SOU 2010:49 s. 138.

2.2 Kortfattad jämförelse av de nordiska ländernas reglering av sexköp

De nordiska ländernas regleringar av köp av sexuella tjänster liknar varandra till stor del, med undantag av Danmark. Kriminaliseringen av sexköp omfattar i samtliga regleringar de fall där någon annan än den som utnyttjar tjänsten betalar för den. Därtill är även försök av köp av sexuella tjänster kriminaliserat i de fyra nordiska ländernas bestämmelser. Det ser ut att vara en enig uppfattning kring huruvida ersättningen utgår, det vill säga att den inte behöver ha erhållits utan det är tillräckligt att den har utlovats. Ersättningen behöver dessutom inte vara i form av pengar.

Sverige utmärker sig genom att ha infört ett krav på tillfällig förbindelse i sin lagstiftning. Ett tillfällighetsrekvisit återfinns inte i någon av de andra ländernas regleringar, vilket Norge även motiverat.

Norge är ensam om att ha kriminaliserat köp av sexuella tjänster utomlands utan krav på dubbel straffbarhet.

3 Lagstiftningen i Sverige

3.1 Bakgrund till den svenska sexköpslagen

Den svenska sexköpslagstiftningen regleras i 6 kap. 11 § brottsbalken (BrB) vilken konstaterar att:

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för *köp av sexuell tjänst* till fängelse i högst ett år.

Vad som gäller i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Lag (2022:1043).

6 kap. 15 § brottsbalken, samt 23 kap. BrB, reglerar försök till köp av sexuell tjänst.

3.1.1 SOU 1995:15, *Könshandeln*

År 1993 tillsatte regering en prostitutionsutredning, vilken åsyftade att se över samhällets åtgärder mot prostitution samt komma med förslag på vidare förbättringar av samhällets dåvarande insatser mot prostitution. Denna utredning kom att bana vägen för kriminalisering av sexköp i Sverige. År 1995 avlämnade utredningen sitt betänkande, *Könshandeln* (SOU 1995:15). Betänkandet omfattar förslag gällande kriminaliseringen av prostitution genom att införa ett förbud i brottsbalken om både köp och försäljning av sexuella tjänster. Kriminaliseringen motiverades bland annat genom att påtala de individuella skadeverkningar som prostituerade kvinnor drabbas av. Utnyttjandet av kvinnor i prostitution riskerar att orsaka de utsatta kvinnorna såväl fysiska som psykiska skador till följd av exempelvis våld, övergrepp och missbruk.¹⁵

Utredningen påtalade även att det föreligger ett tydligt samband mellan sexuella övergrepp i barndomen och prostitution. De kvinnor som säljer sex ansågs vanligtvis ha en destruktiv självbild och avsaknad av självrespekt, kopp-

---

¹⁵ SOU 1995:15 s. 13 och 148.

lat till tidigare sexuella trauman. Genom att kriminalisera sexköp menade utredarna att lagstiftaren motverkar en normalisering av sexköp vilket kan resultera i att kriminaliseringen får en normerande effekt.¹⁶

Vidare framfördes det i betänkandet att den rådande starka stigmatiseringen kring prostitution i allmänhet oftast är en riktad missaktning gentemot kvinnor som säljer sexuella tjänster, samtidigt som de som köper sex inte kritiserar av samhället på samma vis. Utredningen framhöll att stigmatiseringen av kvinnor i prostitution sker även om deras handlingar inte är kriminaliserade. De som säljer sexuella tjänster behöver framför allt stöd och hjälp och med hänsyn till detta ansåg utredningen att en kriminalisering av försäljningen riskerar att främst skada de redan utsatta kvinnorna.¹⁷

Utredningen syftade trots allt till att en kriminalisering inte enbart skulle omfatta den köpande parten, utan även den säljande. En kriminalisering vilken omfattar båda parter eftersom det i annat fall skulle innebära att lagstiftningen skulle syfta till att sexköparens delaktighet i sexhandel ansågs vara mer klandervärd.¹⁸ Flertalet remissinstanser kritiserade förslaget i betänkandet och menade att en kriminalisering bör omfatta sexköparen, och inte säljaren.¹⁹

3.1.2 Prop. 1997/98:55, *Kvinnofrid*

Av betänkandet följde propositionen *Kvinnofrid*, i vilken regeringen framhöll att prostitution, som ett icke önskvärt samhällsfenomen, inte utgör en tillräcklig grund för att kriminalisera den svagare parten – d.v.s. de kvinnor som säljer sex och utnyttjas för att tillfredsställa köparens sexualdrift. Vidare konstaterades att genom en kriminalisering av enbart köparen kan prostituerade motiveras att få hjälp att komma ur prostitutionen, utan att de riskerar eventuella påföljder som arbetande prostituerade. Propositionen betonar att det inte råder någon tvekan om de omfattande skador prostitution medför, för samhället såväl som för den enskilda. Utöver den allvarliga kriminalitet (exempelvis miss-

---

¹⁶ SOU 1995:15, s 224.

¹⁷ SOU 1995:15, s. 227.

¹⁸ SOU 1995:15, s. 224 ff.

¹⁹ Prop. 1997/98:55, s. 100 ff.

handel, narkotikahandel och koppleri) som förekommer i samband med prostitution, befinner sig även de prostituerade i en problematisk social situation. Regeringen framhöll med hänvisning till detta betydelsen av att kriminalisera köp av tillfälliga sexuella förbindelser, då det är essentiellt att samhället bekämpar prostitution. Att införa ett förbud tydliggör samhällets inställning i frågan och möjliggör en effektivare bekämpning av prostitution och dess skadeverkningar.²⁰ Lagförslaget från regeringen innehöll följaktligen en kriminalisering av köparen, och inte säljaren. Förslaget antogs vilket innebar en sexköpslag vilken konstaterar att den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms för köp av sexuella tjänster.²¹

3.2 Gällande rätt

Förbudet återfanns först inom specialstraffrätten, som en egen lag, men den 1 april 2005 upphävdes sexköpslagen (1998:408) och bestämmelsen infördes i 6 kap. 11 § BrB. Bestämmelsen är subsidiär i förhållande till de tidigare angivna sexualbrotten i kapitlet.

Bestämmelsens andra stycke infördes efter förslag av Lagrådet, med syfte att förtydliga att en person som nyttjar köpet av den sexuella tjänsten men låter en tredje part betala även omfattas av paragrafen. Detta kan göras gällande i situationer där en affärskontakt betalar och tillhandahåller prostituerade. Den betalande parten blir inte dömd som gärningsman, men bör kunna dömas för medhjälp. Vidare regleras försök till brott i 23 kap. BrB. Straffansvar föreligger även om det enbart gäller ett enskilt tillfälle där man köpt en sexuell tjänst.²²

Lagstiftaren har framhållit att stadigvarande sexuella relationer såsom äktenskap inte omfattas av lagrummet, vilket konkretiseras i bestämmelsens krav på tillfällig förbindelse. Noterbart är att detta inte utesluter sådana situationer

---

²⁰ Prop. 1997/98:55 s. 104.

²¹ Lag (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster.

²² Prop. 2004/05:45 s. 150.

där någon är stamkund hos en som säljer sexuella tjänster. Detta har inte någon direkt verkan på tillfällighetsrekvisitet.²³

Personen som säljer den sexuella tjänsten behöver inte vara verksamt prostituerad, utan det kan gälla ett enstaka tillfälle där hen säljer en sexuell tjänst.²⁴ En person som säljer en sexuell tjänst gör sig inte skyldig till brott och medverkansreglerna i 23 kap. BrB är inte tillämpliga för s.k. nödvändig medverkan, vilket innebär att brottet inte kan begås av gärningspersonen utan dennes medverkan.²⁵

Det krävs uppsåt gällande samtliga gärningsomständigheter för att kunna dömas till ansvar för brottet. Detta innebär att en person vilken inte är medveten om att ersättning utlovats eller utgått av annan person, utan förmodat att det varit fråga om en tillfällig sexuell förbindelse utan ersättning, kan gå fri från straffansvar med anledning av bristande uppsåt.²⁶ Rekvisitet om ersättning kan dock uppfyllas enbart genom att det utlovats ersättning och brottet kan anses fullbordat trots att ersättningen inte har erlagts. Ersättningen behöver inte vara i form av pengar, det kan likväl avse exempelvis narkotika och alkohol.²⁷

3.3 Praxis

En av statens utredningar, SOU 2010:49, påvisade att efter Högsta domstolen år 2001 i NJA 2001 s. 527 prövade straffmättningsfrågan för sexköp har över 85 procent av samtliga lagföringar för enstaka sexköp resulterat i påföljden 50 dagsböter, trots att bestämmelsen har fängelse på straffskalan. Det är sällan domarna framför några förmildrande eller försvårande omständigheter i samband med gärningen.²⁸ Till följd av att utvärderingen påvisade likformighet i bedömningen av straffvärde och påföljdsval gjordes en straffskärpning år

---

²³ Prop. 2004/05:45, s. 105.

²⁴ SOU 2016:42 s. 58. Se även Berggren m.fl., *Brottsbalken En kommentar*, (version den 1 juli 2015, Zeteo), kommentaren till 6 kap. 11 § BrB.

²⁵ SOU 2016:42 s. 58. Se Berggren m.fl., *Brottsbalken En kommentar*, (version den 1 juli 2015, Zeteo), kommentaren till 6 kap. 11 § BrB.

²⁶ SOU 2016:42 s. 59. Se även Berggren m.fl., *Brottsbalken En kommentar*, (version den 1 juli 2014, Zeteo), kommentaren till 6 kap. 11 § BrB.

²⁷ Prop. 1997/98:55 s. 136.

²⁸ SOU 2010:49 s. 216.

2011, vilken innebar att maximistraffet höjdes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Straffskärpningen syftade till att ge utrymme för en mer nyanserad bedömning vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst.²⁹

Nämnvärt är att andra bestämmelser i brottsbalkens sjätte kapitel har möjlighet att tillämpas vid allvarligare fall av sexköp. Oaktsam våldtäkt regleras exempelvis i 6 kap. 1a § BrB och kan aktualiseras i sådant fall där sexköpet är kopplat till människohandel. En sexköpare som varit mycket oaktsam gällande faktumet att personen som sålde sex var ett offer för människohandel och samtycke därmed inte förelegat, kan bli dömd för oaktsam våldtäkt och inte för köp av sexuell tjänst.³⁰

Den 1 augusti 2022 togs bötesstraffet bort från straffskalan, vilket innebar en straffskärpning där köp av sexuell tjänst endast har fängelse i straffskalan. Förarbetena motiverar straffskärpningen genom att betona att prostitution medför skador för den enskilda individen såväl som för samhället. Vidare framförs även hur prostitution är ett allvarligt brott vilket hotar möjligheten att uppnå jämställdhet samt innebär en hänsynslös exploatering av utsatta personer i de flesta fall.³¹

---

²⁹ Prop. 2010/11:77 s. 5-7.

³⁰ Svea hovrätt B 5624-19; prop. 2017/18:177, s. 39; prop. 2018/19:157, s. 10.

³¹ Prop. 2021/22:231 s. 62.

4 Lagstiftningen i Finland

4.1 Bakgrund till den finska sexköpsregleringen

Ett betänkande lades fram år 2003 i Finland, vilket föreslog ett generellt förbud mot köp av sexuella tjänster. Betänkandet antogs inte av regeringen som ansåg att kriminaliseringen behövde undersökas ytterligare, trots att den dåvarande lagstiftningen var bristande då den enbart skyddade den allmänna ordningen och det ansågs nödvändigt att ett skifte i vilka skyddsintressen som skyddas sker. Vidare tillkom en proposition gällande ett generellt sexköpsförbud år 2005.³²

Propositionen föreslog ett generellt förbud med anledning av att det inte uppställer några krav av internationella åtaganden, då dessa enbart ställer krav på en sexköps kriminalisering vid traffickingoffer. Med ett sådant generellt förbud menade man att Finland skulle anses vara mindre attraktivt för människohandlare. Detta i sin tur skulle resultera i bland annat ökad jämställdhet och ett förändrat synsätt. Propositionen påpekade dock att dold prostitution i större omfattning riskerar att följa en kriminalisering. De fördelar som en kriminalisering medför i samband med att staten genom kriminaliseringen markerar sitt ställningstagande var dock skäl av större vikt.³³

Syftet med kriminaliseringen var bland annat att skydda den sexuella självbestämmanderätten, uppnå en ökad jämställdhet i samhället samt se en minskning av koppleri och människohandel till följd av en minskad efterfrågan. För att kriminaliseringen skulle uppnå sitt syfte valde man att tillsätta sociala hjälpåtgärder för de personer som befinner sig i prostitution vid sidan av kriminaliseringen av köparen.³⁴ Propositionen diskuterar även om en kriminali-

---

³² RP 221/2005 rd, s. 5-8 och RP 34/2004 rd, s. 35-36.

³³ RP 221/2005 rd, s. 13-17.

³⁴ RP 221/2005 rd, s. 14-19.

sering av säljaren bör göras men detta ansågs vara ett ingrepp i självbestämmanderätten att tvinga de som frivilligt sålde sexuella tjänster att lämna sitt yrke.³⁵

Förslaget möttes av kritik från flera riksdagsutskott och lagutskottets föreslagna ändringar motsvarar hur den gällande rätten är utformad idag. Lagutskottet menade att deras ändringar motsvarade lagrådets primära syfte med kriminaliseringen, d.v.s. bekämpningen av koppleri och människohandel. Vidare ansåg de att skyddsvärdet var individens värdighet och faktumet att ingen ska ses som en handelsvara. Lagrådet talade mot en generell kriminalisering av sexköp, med hänvisning till att de som befinner sig i prostitution riskerar att hamna i en svårare social situation samt att prostitutionen skulle fortgå under ytan i stället. Därtill menade man att ett sådant förbud innebar inskränkningar i självbestämmanderätten såväl som fler fri- och rättigheter.³⁶ Riksdagen antog förslaget från lagutskottet.³⁷

4.2 Gällande rätt

I Finland har man sedan år 2006 infört ett förbud mot utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, vilket återfinns i 20 kap. 8 § strafflagen (19.12.1889/39):

Den som genom att utlova eller ge en ersättning som representerar ett direkt ekonomiskt värde får någon som är föremål för ett brott som avses i 10 eller 11 § eller i 25 kap. 3 eller 3 a § att ha samlag eller företa en därmed jämförlig sexuell handling ska, om inte gärningen utgör brott enligt 9 §, för *utnyttjande av person som är föremål för sexhandel* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

För utnyttjande av person som är föremål för sexhandel ska också den dömas som drar fördel av en ersättning enligt 1 mom. som utlovats eller getts av en tredje part genom att ha samlag eller företa en därmed jämförlig sexuell handling med en person som är föremål för ett brott som avses i det momentet.

---

³⁵ RP 221/2005 rd, s. 9-11.

³⁶ LaUB 10/2006 rd, s. 3-7.

³⁷ FvUU 24/2006 rd, s. 3-4.

För utnyttjande av person som är föremål för sexhandel ska likaså den dömas som begår en i 1 eller 2 mom. avsedd gärning trots att han eller hon har haft skäl att misstänka att den i 1 eller 2 mom. avsedda personen är föremål för ett brott som avses i 10 eller 11 § eller i 25 kap. 3 eller 3 a §.

Försök till ett uppsåtligt brott är straffbart.

Alla typer av sexköp kriminaliseras inte av bestämmelsen, men det föreligger ett generellt sexköpsförbud mot personer under 18 år vilket återfinns i 20 kap. 9 § strafflagen. Vidare regleras koppleri och grovt koppleri i 20 kap. 10 § resp. 11 § strafflagen. 25 kap. 3 och 3 a § strafflagen reglerar människohandel och grov människohandel.

Lagrummet konstaterar ett förbud mot att köpa eller försöka köpa sex av någon som är utnyttjad för sexhandel, d.v.s. koppleri eller människohandel. Om en person utnyttjar den sexuella tjänsten medan en annan betalar för den är handlingen straffbar enligt finsk rätt. Ersättningen måste ha ett ekonomiskt värde, men behöver inte nödvändigtvis vara pengar, och den sexuella tjänsten ska utföras med anledning av ersättning, trots att detta kan vara underförstått parterna emellan. Det bedöms som försök om det enbart sker ett utlovande utan att tjänsten genomförs, eller det inte finns risk för detta.³⁸

Den prostituerade som säljer sexuella tjänster kan inte bli ansvarig för medhjälp och ansvarsfrihet föreligger inte till följd av samtycke från den prostituerade eftersom brottet anses påverka allmänna intressen, och inte bara enskilda.³⁹ Tidigare ansåg lagutskottet att tecken på människohandel eller koppleri var tillräckligt tydliga i de flesta fall, exempelvis genom att den prostituerade har begränsad rörelsefrihet eller att kontakten och betalningen sker via en mellanhand. År 2014 kom regeringen med ett förslag om ett utvidgande av bestämmelsen i strafflagen, vilken innebar att även vid oaktsamhet kring de aktuella omständigheterna hos köparen är det straffbart att köpa sex av en

---

³⁸ RP 221/2005 rd, s.52-56.

³⁹ RP 221/2005 rd, s.52-56 och LAUB 10/2006 rd, s. 3-7.

person som är föremål för sexhandel.⁴⁰ Förslaget antogs och trädde ikraft den 1 juni 2015.⁴¹

Köparens medvetenhet ska bedömas utifrån om denne ansett att det varit en påtaglig sannolikhet att personen som säljer sex är föremål för sexhandel. Högsta domstolen anger situationer där detta tydliggörs, exempelvis vid bristande språkkunskaper eller bristande psykisk funktionsförmåga, vilket tyder på att personen i fråga är ett offer för människohandel eller koppleri.⁴²

Enligt regeringen syftar bestämmelsen till att skydda de prostituerade som är offer för människohandel, sett till beskrivningen av prostitution som avsevärt skadligt för individer och medför allvarliga konsekvenser.⁴³

4.3 Praxis

Mellan åren 2006 och 2013 var det enbart 42 fall som prövades i domstol. Till följd av detta föreslog regeringen år 2014 att bestämmelsen skulle utvidgas så att det är straffbart att köpa sexuella tjänster även i de fall där köparen varit oaktsam kring de rådande omständigheterna.⁴⁴ Regeringens förslag antogs och trädde ikraft år 2015.⁴⁵

---

⁴⁰ RP 229/2014 rd, s. 2 och 4-9.

⁴¹ RSv 359/2014 rd, s. 1.

⁴² RP 229/2014 rd, s. 9.

⁴³ RP 229/2014 rd, s. 5.

⁴⁴ RP 229/2014 rd, s. 2 och f-9.

⁴⁵ RSv 359/2014 rd, s. 1.

5   Analys och diskussion

5.1   Kort sammanfattning av gällande rätt i Sverige och Finland

I Sverige är det kriminaliserat att köpa sex, men inte att sälja. För att dömas till ansvar för brottet krävs det att den som köper den sexuella tjänster har uppsåt avseende samtliga gärningsomständigheter. Det föreligger inga krav på att den som säljer sexuella tjänster måste vara verksamt prostituerad, utan det kan vara en engångsföreteelse och personen som köper sex gör sig oavsett skyldig till brott.

Finlands lagstiftning kriminaliserar köp av sexuella tjänster i de fall sexarbetaren utnyttjas för sexhandel, d.v.s. koppleri eller människohandel. Den som säljer sex kan inte göras skyldig till medverkan, utan det är enbart köparens handling som kriminaliseras. Därtill anses inte samtycke från den sexarbetande vara ansvarsfrihetsgrundande. Köparens medvetenhet kring huruvida det är fråga om en person som är föremål för sexhandel bedöms utifrån den påtagliga sannolikheten, exempelvis bristande språkkunskaper eller begränsad rörelsefrihet.

5.2   Likheter och skillnader i den svenska respektive finska lagstiftningen

Det kan konstateras att den svenska såväl som den finska lagstiftningen tar sikte på den köpande parten genom att kriminalisera köp av sexuella tjänster men inte försäljningen. Bestämmelserna grundar sig alltså i en gemensam syn på riktandet av straffansvar.

En person som säljer sexuella tjänster kan inte bli dömd för medhjälp i varken Sverige eller Finland, vilket är ytterligare en likhet i respektive lagstiftning. Det finns inget krav på att ersättningen som utgår för sexköp måste vara i

form av pengar, utan båda länder tillåter en vidsträckt bedömning av ersättning – som kan vara i form av exempelvis narkotika, alkohol eller ett restaurangbesök.

Propositionen till den svenska sexköpslagen betonade de omfattande skador som följer av prostitution, för samhället såväl som för den enskilde. Kriminaliseringen av sexköp motiverades delvis av denna anledning. I Finland uppger regeringen att den finska lagstiftningen syftar till att skydda prostituerade vilka fallit offer för människohandel, vilket beskrivs som mycket skadligt för individen. Ytterligare en likhet återfinns alltså i lagstiftningarnas syfte. Det är ändamålsenliga bestämmelser vilka båda syftar till att bekämpa människoexploateringen inom prostitutionsverksamheten. Därtill kan dock tilläggas att Sveriges lagstiftning anser att sexköp, oavsett koppling till människohandel eller koppleri, är en form av exploatering.

Till skillnad från Sverige har Finland ett partiellt förbud mot sexköp. Den finska lagstiftningen omfattar inte alla typer av sexköp, bestämmelsen utgör i stället ett förbud mot utnyttjande av person som är föremål för sexhandel. I Sverige kriminaliseras alla former av sexköp, utan krav på koppling till människohandel eller koppleri. Detta innebär att det i Finland är lagligt att köpa sexuella tjänster av en person som säljer tjänsten självständigt, utan kopplingar till en mellanhand. Den finska lagstiftningen utgår från att det i dessa fall kan föreligga samtycke mellan den sexarbetande och köparen, trots det faktum att den sexuella tjänsten utförs mot ersättning. I Sverige är däremot även denna typ av sexköp kriminaliserat.

Finland är ensam om att ha infört ett oaktsamhetskrav i sin sexköpsbestämmelse, men är också det enda nordiska landet med en lagstiftning vilken inte kriminaliserar alla former av sexköp (det vill säga bortsett från Danmark som över huvud taget saknar kriminalisering av sexköp).

5.3 Lagstiftningens effekt utifrån skadeprincipen

För att förstå vilken effekt respektive lagstiftning får utifrån ett moralfilosofiskt perspektiv måste man se till den viktiga skillnaden bestämmelserna emellan – den tredje partens effekt. Den finska lagstiftningen förstås som så att det ej är kriminaliserat att köpa sex av någon som inte utnyttjas i koppleri eller människohandel. Liberalismens skadeprincip menar att ingen människas frihet får begränsas såvida ingen annan kommer till skada. Både den svenska och finska lagstiftningen är ense om kriminaliseringen när en tredje part är delaktig, alltså när personen som säljer sexuella tjänster är ett offer för koppleri eller människohandel. I förhållande till skadeprincipen är en kriminalisering av denna typ av brott välgrundad, då det är mer sannolikt att det är ofrivilligt om en annan part än den som säljer gör ekonomisk vinning på försäljningen.

Alla som säljer sexuella tjänster är inte utsatta för människohandel eller koppleri, det finns även de som säljer sex till följd av andra faktorer. Den finska lagstiftningen utgår från frivillighet när koppleri eller människohandel inte är inkopplat, vilket innebär att man riskerar att missa de personer som lider av exempelvis narkotikamissbruk, psykisk ohälsa och självskadebeteende. Även de personer som befinner sig i en prekär ekonomisk situation eller där frivilligheten av andra omständigheter är begränsad riskerar att falla utanför skyddsintresset, men skadas likväl av sexköp. Eftersom den finska lagstiftningen inte kriminaliserar denna typ av sexköp kan det anses strida mot skadeprincipens idé om att ingen annan får komma till skada till följd av en persons agerande. En person som självständigt säljer sexuella tjänster riskerar att komma till skada för att tillfredsställa någon annans sexuella drift vilket strider mot skadeprincipen. Detta i sin tur riskerar att innebära skada för närstående och i förlängningen även samhället.

Den svenska lagstiftningen kriminaliserar alla typer av sexköp. Alla personer som säljer sexuella tjänster självständigt tar nödvändigtvis inte skada av det. De personer som inte skadas av att sälja sexuella tjänster riskerar att träffas

av den svenska rätten. En sådan lagstiftning motsäger tillika skadeprincipen på ett sådant sätt att det begränsar människors frihet trots att ingen annan kommer till skada av handlingen.

Mill har en relativt snäv syn på liberalismens skadeprincip, men om man tillåter sig tillämpa skadeprincipen lite vidare än vad Mill hade för avsikt kan man se det som så att det inte bara är på individnivå skadeprincipen kan beaktas utan även på vilken skada en handling kan medföra på individer i omgivningen och samhället.

5.4 Slutsats och diskussion

Komparationen mellan Sverige och Finland visar på tydliga skillnader i lagstiftningen. Trots att båda länders lagstiftning anses falla in under samlingsbegreppet ”den nordiska modellen”. Den främsta likheten är som ovan nämnt ett riktat fokus på sexköparen som gärningsman, och att inte kriminalisera den som säljer sexuella tjänster. Att kriminaliseringen i Finland sedan inte tillämpas i annat fall än vid utnyttjande av personer som är föremål för sexhandel är vad som skiljer Sverige och Finlands lagstiftning avsevärt.

Sammanfattningsvis kan man å ena sidan se på den nordiska modellen som en tämligen representativ modell för de nordiska ländernas gemensamma rättskultur och syn på prostitution, där försäljning av sexuella tjänster inte kriminaliseras i någon av länderna. Å andra sidan kan man se att de nordiska länderna snarare är uppdelade i två grupper med likartade lagstiftningar än en enhetlig. Även om Sverige och Finlands lagstiftning liknar varandra på många sätt är det snarare så att Sverige och Norges bestämmelser är mer likartade. På samma sätt delar Finland och Danmark en liknande syn på sexköp.

Sverige och Norge har ett heltäckande förbud avseende sexköp, där det alltid är straffbart att köpa sexuella tjänster mot ersättning. Finlands partiella förbud mot sexköp går snarare att likna med Danmarks avkriminalisering än med det svenska och norska förbudet. Eftersom det är lagligt att köpa sex i Finland, så länge sexarbetaren inte är offer för människohandel eller koppleri, ger inte

lagstiftningen uttryck för samma normerande effekt som den svenska lagstiftningen önskade få till följd av kriminaliseringen. Således är den finska regleringen av sexköp mer jämförbar med den danska avkriminaliseringen.

Både Sverige och Finlands lagstiftning kan konstateras vara ofullständig i förhållande till lagstiftningens effekt utifrån skadeprincipen. Sveriges lagstiftning är bristande på så vis att den enligt skadeprincipen riskerar att kriminalisera sexköp där ingen kommer till skada, vilket i sin tur begränsar människans frihet på ett otillbörligt sätt. Å andra sidan riskerar Finlands lagstiftning att misslyckas med att skydda de personer som säljer sexuella tjänster och lider skada av det genom att inte kriminalisera alla typer av sexköp. Enligt skadeprincipen är en persons frihet begränsad om någon annan tar skada av ens agerande, vilket det kan anses göra i ett sådant fall där man tillåts köpa sexuella tjänster av någon som till följd av köpet skadas.

Avslutningsvis kan man säga att ingen av de respektive regleringarna av köp av sexuella tjänster går helt i linje med liberalismens skadeprincip. Vilken lagstiftning som har en mer önskvärd effekt beror snarare på vilka skyddsvärden man ser till. Den svenska lagstiftningen riskerar att kriminalisera de typer av sexköp där ingen kommer till skada, men följaktligen begränsas människans frihet i de fall där sexköpet inte är skadligt utan någon skälig grund. Finlands lagstiftning riskerar i stället att brista i skyddet för de som skadas i samband med köp av sexuella tjänster där personen som säljer inte är offer för sexhandel. Å andra sidan begränsar lagstiftningen inte människans frihet på ett sätt som strider mot skadeprincipen.

Vad värderas högst?

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Lag

Brottsbalken (1962:700).

Lag (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster.

Propositioner

Proposition 2021/22:231 *Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar.*

Proposition 2018/19:157 *Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.*

Proposition 2017/18:177 *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet.*

Proposition 2010/11:77 *Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.*

Proposition 2004/05:45 *En ny sexualbrottslagstiftning.*

Proposition 1997/98:55 *Kvinnofrid.*

Statens offentliga utredningar

SOU 2016:42 *Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m.*

SOU 2010:49 *Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999-2008.*

SOU 1995:15 *Könshandeln.*

Finland

Lag

Strafflagen (19.12.1889/39).

Propositioner

RP 229/2014 rd *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av 20 kap. 8 § i strafflagen.*

RP 221/2005 rd *Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av tilläggsprotokollen om handel med människor och mot människosmuggling till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollen som hör till området för lagstiftningen samt med förslag till lagar om ändring av 20 kap. i strafflagen samt 7 och 16 § i ordningslagen.*

RP 34/2004 rd *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av strafflagen och vissa lagar som har samband med den.*

Utskottsutlåtanden

Lagutskottets utlåtande LaUB 10/2006 rd – RP 221/2005 rd *Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av tilläggsprotokollen om handel med människor och mot människosmuggling till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollen som hör till området för lagstiftningen samt med förslag till lagar om ändring av 20 kap. i strafflagen samt 7 och 16 § i ordningslagen.*

Förvaltningsutskottets utlåtande FvUU 24/2006 rd – RP 221/2005 rd *Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av tilläggsprotokollen om handel med människor och mot människosmuggling till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollen som hör till området för lagstiftningen samt med förslag till lagar om ändring av 20 kap. i strafflagen samt 7 och 16 § i ordningslagen.*

Riksdagsskrivelser

RSv 359/2014 rd – RP 229/2014 rd *Riksdagens svar 359/2014 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 20 kap. 8 § i strafflagen.*

Norge

Lag

Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) 1902.

Propositioner

Ot.prp. nr. 48 (2007-2008) *Om lov om endring i straffeloven 1902 og straffeprosessloven (kriminalisering av kjøp av seksuell omgang eller handling mv.).*

Övrigt material

Innst.O.nr.3 (2008-2009) *Instilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven 1902 og straffeprosessloven (kriminalisering av kjøp av seksuell omgang).*

Danmark

Propositioner

FT 1998/99 A. 130.

Rättspraxis

Avgöranden från Högsta domstolen

NJA 2001 s. 527.

Hovrättsavgöranden

Svea hovrätts dom 2019-07-15, mål B 5624-19.

Litteraturförteckning

Bogdan, Michael, *Concise Introduction to Comparative Law*, Groningen: Europa Law Publishing, 2013.

Dahlman, Christian, *Rätt och rättfärdigande – en tematisk introduktion i allmän rättslära*, andra upplagan, 2010.

De Cabo y Moreda, Annelie, Holmström, Charlotta, Kuosmanen, Jari, *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*, 2021.

Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, 2018.

Övriga källor

Andersson, Marcus. ”EU-parlamentet röstar jag till ”nordisk sexköpslag””. *Omni*. 2023-09-14. [<https://omni.se/eu-parlamentet-rostar-ja-till-nordisk-sexkopslag/a/15pOqK>] (besökt 2023-12-29)

Eek, Louise. ”Fritt fram köpa sex”. *Aftonbladet*. 2006-07-17. [<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/vmgLap/fritt-fram-kopa-sex>] (besökt 2023-12-03)

Gripenberg, Pia. ”Parlamentariker vill göra svensk sexköpslag till EU-standard”. *Dagens Nyheter*. 2023-09-13. [<https://www.dn.se/varlden/parlamentariker-vill-gora-svensk-sexkopslag-till-eu-standard/>] (besökt 2023-12-15)

Jämställdhetsmyndigheten. Sexköpslagen – från kontroversiell lag till internationell modell. 2021-08-26. [<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/sexkopslagen/>] (besökt 2023-12-10)

Rislakki, Ida. ”Sexarbete, koppleri och människohandel blandas ihop – vem skyddar den finländska sexköpslagen?”. *Svenska YLE*. 2022-10-22. [<https://svenska.yle.fi/a/7-10028815#&gid=0&pid=17-8023058f759cc9c3aa>] (besökt 2023-12-01).

Köpenhamn TT. "Danskarna vill inte förbjuda sexköp". *Svenska Dagbladet*.
2006-01-17. [<https://www.svd.se/a/805ab2bc-1993-34b1-805d-d89effa2c039/danskarna-vill-inte-forbjuda-sexkop>] (besökt 2023-12-04)